برای پاییز آماده‌ایم

محمدحسین حیدری، مدیرکل بازرسی، ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات وزارت بهداشت و مسؤول سامانه رسیدگی به شکایت ۱۹۰، با اشاره به موج جدید ویروس کرونا در پاییز، معتقد است که وزارت بهداشت تمهیدات بهداشتی زیادی درباره مقابله با ویروس کرونا اندیشیده‌است. او درباره برنامه‌های نظارتی که در فصل پاییز وجود خواهدداشت، به ما می‌گوید: «مردم حالا آمادگی بیشتری درباره مقابله با ویروس دارند و اصول بهداشتی را هم بیشتر رعایت می‌کنند.» هرچند او نقش مردم را هم در این میان مهم می‌داند و با اشاره به استفاده مردم از کسب‌وکارهایی که جزو مشاغل پرخطرند، می‌گوید: «مردم باید قبل از این که از خدمات کسب و کاری استفاده کنند، به بارکد آن کسب و کار توجه کنند.» بارکدی که از طرف وزارت بهداشت نصب می شود و نشان می‌دهد آن کسب و کار پروتکل‌های بهداشتی و کرونایی را که مدنظر وزارت بهداشت است، دارد و رعایت می‌کند. حیدری تاکید می‌کند مردم باید به این بارکد توجه کنند. /جام‌جم دیلی

موج بعدی کرونا اگر با آنفلوآنزا همراه شود قربانیان بیشتری خواهد گرفت / عکس: آنا

کرونا را آخر پاییز می‌شمارند!

موج جدید کرونا در پاییز همراه با آنفلوآنزا، آلودگی هوا و بازگشایی مدارس شرایط بغرنجی را رقم خواهد زد

میثم اسماعیلی
جامعه

بیش از دو ماه از ورود ویروس کرونا به ایران گذشته است و در این مدت نظرات مختلفی توسط کارشناسان درباره ارزیابی کنترل این بیماری در کشور منتشر شده است. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی هم در گزارشی مفصل به بررسی وضعیت کنترل شیوع این بیماری و اقدامات لازم برای پیشگیری از موج دوم کرونا در کشور پرداخته است. گزارشی که هر چند تاریخ انتشار آن ۲۷ فروردین است، اما آن‌طور که باید به چشم نیامد و کسی آن را جدی نگرفت، فقط در مواردی اشاره‌هایی از این گزارش به رسانه‌ها راه پیدا کرد و خیلی زود هم در میان آوار اخبار مرگ و میر و ابتلا گم شد. تناقض در اطلاع‌رسانی وزارت بهداشت و درمان و فضای رایج بی‌اعتمادی در رسانه‌های مجازی هم باعث شده بود کمتر گزارش بی‌طرفانه و البته کارشناسانه و کاربردی در رابطه با جلوگیری از فراگیری این ویروس در دسترس باشد، اما مرکز پژوهش‌های مجلس به عنوان نهادی که به دور از جهت‌گیری‌های سیاسی و به‌طور مستقل نظرات کارشناسان حوزه‌های مختلف را به نمایندگان مردم عرضه می‌کند در این گزارش سعی کرده است در حین بررسی وضعیت ایران در رابطه با مقابله با این ویروس به راهکارهایی هم برسد که بتواند به خروج از بحران با کمترین هزینه ممکن برسد. گزارشی که البته هشدارهای بسیاری هم دارد و شاید مهم‌ترینش هشدار به شروع موج دوم این بیماری در پاییز امسال باشد، پاییزی که همزمانی‌اش با چالش‌های تکراری هر ساله همچون آلودگی هوا و آنفلوآنزا می‌تواند هولناک‌تر از این روزها باشد. هر چند برخی از کارشناسان همچون مینو محرز معتقدند به واسطه ناشناخته بودن این ویروس پیش‌بینی درباره آغاز موج دوم شاید چندان منطقی نباشد، اما او هم به قطعیت عنوان کرده است «از آنجا که پاییز امسال مانند سال‌های گذشته با پیک همه‌گیری آنفلوآنزای فصلی در ایران مواجه خواهیم بود همزمانی امسال آن با کووید-۱۹ وضعیت دشواری برای مردم و نظام درمانی ما ایجاد خواهد کرد». نمودار تعداد مبتلایان و قربانیان این ویروس هم حالا چند روزی است که سیر صعودی گرفته و دیروز در حالی به ۷۴ نفر فوتی رسید که روز پیش از آن این تعداد فقط ۴۷ نفر بوده است. توجه به نتایج و راهکارهای گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس وقتی مهم‌تر است که بدانیم همین دیروز وزارت بهداشت و درمان هم با ارائه گزارشی اعلام کرد «روند صعودی یا شروع پیک در ۱۵ استان کشور مشاهده می‌شود».

کرونا فعلا مهمان ماست

سوال ثابت و تکراری این روزها همین است که همه‌گیری کرونا کی تمام می‌شود؟ بحث بر سر تابستان و تاثیر گرما روی این ویروس هم حسابی داغ بوده‌است. علی‌اکبر حق‌دوست، رئیس کمیته اپیدمیولوژی ستاد کرونا اما درباره زمان پایان اپیدمی اول معتقد است بیماری کووید- ۱۹ و ویروس کرونا نه تنها تا آخر تابستان بلکه در تابستان‌های آینده نیز در کشور ما و دنیا خواهد بود، اما در مورد موج اپیدمی که فعلا درگیر آن هستیم امیدواریم زودتر از پایان تابستان این موج را سپری کنیم و به مرحله بومی یا اندمیک این بیماری برسیم .فعلا اپیدمی بیماری رو به افزایش و ویروس در سطح بالا در حال چرخش است و در موج اپیدمی هستیم، مرحله بعدی زمانی است که انتشار ویروس کمرنگ می‌شود مثل آتش که در مراحل اول زیاد گسترش پیدا می‌کند و همه چیز را می‌سوزاند و بعد آتش زیرخاکستر می‌شود این ویروس هم همین‌طور است و بعد از دوره اپیدمی حتما شاهد موارد ابتلا با شدت کمتر خواهیم بود، البته درباره رفتار این ویروس در زمستان باید منتظر باشیم و هنوز نمی‌توان پیش‌بینی دقیقی دراین‌باره داشت. به گفته او بیماری‌های زیادی هستند که در ایران اندمیک یا بومی شده‌اند مثل تب خونریزی دهنده کریمه کنگو که با اپیدمی آن مواجه نیستیم، اما هر از گاهی در یک نقطه کشور مواردی از این بیماری دیده می‌شود، اما در مورد کرونا انتظار داریم قبل از پایان تابستان از مرحله اپیدمی موج اول این بیماری عبور کنیم.

موج دوم شدیدتر است

مطابق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، اگر روند سیر این ویروس در ایران مشابه کشورهای شرق آسیا باشد، به نظر می‌رسد که در صورت وجود موج‌های بعدی این روند نیز در کشور ایران محسوس خواهد بود. باید در نظر گرفت که نسبت افراد ایمن و آسیب‌پذیر در یک جمعیت احتمال و بزرگی موج دوم را تعیین می‌کند. طبق نظر پژوهشگران در صورت وجود موج دوم این بیماری، فصل و زمان به‌وجود آمدن این موج مهم خواهد بود. براساس برآوردهای انجام گرفته، موج بعدی اگر هم‌زمان با شروع آنفلوآنزای فصلی باشد شدت موج بیشتر از موج اولیه خواهد بود. بر پایه نتایج پاندمی‌های قبلی و با در نظر گرفتن محتمل بودن تغییرات در خود عامل بیماری (جهش ژنی) ممکن است میزان مرگ‌ومیر در موج دوم بیماری حتی بیشتر از موج اول باشد. پیش‌فرض محاسبات مرکز پژوهش‌ها این بوده که اگر روند طی بیماری براساس داده‌های رسمی و ارائه شده توسط وزارت بهداشت و شروع بیماری در ایران ۲۰ بهمن‌ماه ۱۳۹۸ باشد، براساس میزان بهبودی ۸۲/۴ درصدی و میزان کشندگی ۸ درصدی برآورد می‌شود که روند بیماری در فروردین پیک موج اول را زند. برآوردها نشان می‌دهد موج دوم بیماری احتمالا در شهریور و مهرماه رقم خواهد خورد. در تمامی شبیه‌سازی‌ها فرض عدم تولید واکسن علیه این بیماری و عدم مصونیت کامل بیماران بهبود یافته از این بیماری مدنظر قرار گرفته است.

مسافران؛ ناقلان موج دوم

مرکز پژوهش‌های مجلس تجربیات کشورها در تقابل با سارس، آنفلوآنزای خوکی، آنفلوآنزای H1N1 و آنفلوآنزای اسپانیایی را مرور کرده است. این مرکز معتقد است که اپیدمی سارس در سال ۲۰۰۳ باعث هوشیاری و حساسیت کشورهای آسیای شرق نسبت به همه‌گیری‌های ویروسی شد.

نگرانی اصلی کشورهای شرق آسیا از آغاز موج دوم کووید-۱۹ هم حالا به‌واسطه ورود مسافران آلوده است. مطالعه‌ای که در سال ۲۰۰۴ بر افرادی که حین اپیدمی سارس در سال ۲۰۰۳ از هنگ‌کنگ به چین مسافرت می‌کردند نشان داد افرادی که حین اپیدمی سارس مسافرت می‌کردند به‌طور محسوسی اقدامات پیشگیرانه کمتری در پیش می‌گرفتند؛ به همین دلیل برای کنترل مسافران حین اپیدمی‌ها باید توجه و مداخله ویژه صورت گیرد تا از به‌وجود آمدن موج دوم اپیدمی به واسطه افرادی که به کشور برمی‌گردند جلوگیری کرد.

قطعی، مبهم و ترسناک

آن‌طور که بررسی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس نشان می‌دهد از آغاز موج دوم شیوع این ویروس گریزی نیست. برخی از اپیدمیولوژیست‌ها معتقدند، موج دوم شیوع بیماری رخ می‌دهد، ولی زمان و بزرگی آن به‌درستی قابل تعیین نیست، چرا که موضوع تحت تأثیر عوامل مختلف است. به نظر می‌رسد بیماری‌هایی نظیر کووید-۱۹ رفتار فصلی داشته باشد. بر اساس برآوردهای صورت گرفته اگر موج اول بیماری تا اوایل تیرماه مهار نشود، در آن صورت به‌احتمال قوی موج اول و دوم تحت شرایط موجود از هم قابل‌تفکیک نخواهند بود. انتظار می‌رود در فصل بعدی سرما، این بیماری را دوباره تجربه کنیم و به احتمال‌قوی در ایران موج اول و دوم تحت شرایط موجود (سیر طولانی کنترل اپیدمی اول) از هم قابل‌تفکیک نیست.

موج اول تمام نشده موج دوم می‌آید

براساس شواهد موجود در دنیا، کرونا در حال تبدیل شدن به دومین پاندمی بزرگ بعد از آنفلوآنزای اسپانیایی در طول تاریخ است. گزارش محققان چینی از مثبت شدن مجدد تست ملکولی ۳ تا ۱۴ درصد بیماران کرونایی بهبود یافته حکایت دارد و این احتمالا می‌تواند نشانه‌ای از ایمنی ناپایدار بعد از ابتلا علیه ویروس باشد که نیاز به تایید مجدد با گزارش از سایر کشورها دارد.

موج دوم یک بیماری اپیدمیک زمانی است که به‌دنبال اتخاذ راهبردهایی از قبیل قرنطینه، ایزوله‌سازی یا شرایط آب و هوایی، بیماری تحت کنترل درآمده، ولی به علت ایمنی ناپایدار در برابر اپیدمی یا پاندمی مجدد، احتمال ایجاد موج دوم بیماری وجود داشته باشد. چنین شرایطی در کشور چین مورد تصور است. در ایران هنوز این بیماری در فاز گسترش بوده و به اوج اولیه خود نرسیده و موج اول آن پایان نیافته است.

با توجه به ناشناخته بودن ماهیت ویروس و عدم قطعیت در مورد متغیرهایی مانند دوره نهفتگی، نرخ ابتلا در انتهای موج اول، نرخ مرگ‌ومیر، تقویت یا تضعیف ویروس در جهش‌های آتی احتمالی و سیر زمان و... تعیین بزرگی و زمان بروز موج دوم با قطعیت بالا را با اشکال مواجه می‌کند.

۶ راهکاری که باید جدی گرفت

۱ تقویت و ادامه استراتژی کاهش آسیب

کنترل و مدیریت اپیدمی هنوز امکان‌پذیر است و براساس نظرات خبرگان، با توجه به امکان و احتمال فراهم‌شدن زودتر واکسن بهتر است استراتژی کوچک کردن اندازه اپیدمی و ایجاد تأخیر در منحنی اپیدمی را جدی‌تر دنبال کنیم. در این راستا لازم است تصمیمی جدی و ملی در مورد سطح و راهکارهای تخفیف اپیدمی گرفته شود و همه به آن ملتزم باشند.

۲ توجه به استراتژی کنترل فعال یا مهار

با توجه به تجربه چین و تأکیدش بر ایزولاسیون بیماران در سطوح مختلف، باید به صورت فعال‌تری ایزولاسیون مبتلایان را در کشور دنبال کرده و موانع آن از جمله محدودیت‌های امکان انجام تست، ضعف آموزش مردم و همراهان بیماران و نقصان فعالیت سیستم بهداشت در رهگیری و ردیابی و نواقص قوانین و مقررات الزام‌آور را مرتفع کنیم. لازم است فعالیت و عملکرد مراقبان سلامت در معاونت‌های بهداشت دانشگاه‌ها تشدید شود تا بر صحت اجرای ایزولاسیون نظارت کنند.

۳ تقویت نظام مراقبت بیماری

باید طی یکسال آینده تقویت سیستم بهداشتی کشور در راستای پایش مستمر و مناسب برای شناسایی، تشخیص و مراقبت موارد بروز جدید به طور جدی دنبال شود تا بتوان از این طریق ابعاد موج دوم اپیدمی را مدیریت کرد. این تقویت‌ها باید هم در زمینه ظرفیت شبکه بهداشتی و هم نظام مدیریتی و شیوه به‌کارگیری و همکاری بین بخشی رخ دهد. درعین حال اتخاذ سایر سیاست‌ها برای شناسایی و ممانعت از ورود موارد مثبت از طریق مرزها به کشور توصیه می‌شود.

۴ تقویت جلب مشارکت جامعه

برخلاف این‌که طی هفته اول سال جدید، دولت قرنطینه اجباری را اعمال نکرد، شاهد خلوت بودن سطح شهرها و کاهش حدود ۷۰ درصدی مسافرت‌های نوروزی بودیم؛ می‌توان گفت قرنطینه‌سازی اختیاری توسط بیشتر مردم صورت گرفته و نقش رسانه‌ها و شبکه‌های مجازی در جلب مشارکت جامعه و ایجاد حساسیت و اجرای این سیاست موفق بوده است؛ لذا دولت می‌تواند ضمن تسهیل ادامه این تصمیم توسط خانواده‌ها از قبیل تمدید تعطیلی مراکز آموزشی استفاده کند.

۵ تامین عادلانه درمانی برای همه مردم

تدوین بسته حمایتی سلامت‌محور از گروه‌های آسیب‌پذیر در مقابل این بیماری، تأمین، توزیع و در دسترس بودن وسایل محافظتی و ضدعفونی برای مردم و کادر بهداشتی- درمانی. شناسایی نقاط ضعف نظام درمانی در استان‌های محروم، تعهد به تأمین داروهای با تأثیر درمانی بالا و ایجاد دسترسی عادلانه همه استان‌ها به آنها و مدیریت تعارض منافع ذی‌نفعان مختلف از جمله مواردی است که تامین عادلانه حوزه درمانی را برای عموم مردم پدید می‌آورد.

۶ دستورالعمل فاصله‌گذاری فیزیکی

به منظور ممانعت از ورود کشور به چرخه معیوب تعطیلی موقت و کنترل ضعیف و مجددا تعطیلی، همچنین افزایش سطح مشارکت جامعه و بهره‌مندی از توان مدیریتی مدیران منطقه‌ای و محلی در اتخاذ تصمیم‌های متناسب با شرایط بیماری در مناطق مختلف کشور، لازم است دولت برای اعمال سطوح مختلف فاصله‌گذاری فیزیکی، ماشه‌ای متشکل از معیارهای اقتصادی و اپیدمیولوژیک در اسرع وقت تنظیم و ابلاغ کند.

درنگ

موج بعدی کرونا ترسناک نیست!

دکتر داوود یادگاری‌نیا/ متخصص بیماری‌های عفونی

هرچند این احتمال وجود دارد که در ماه‌های آینده شاهد بروز موج‌های بعدی این بیماری باشیم، اما بعید به نظر می‌رسد موج‌های بعدی کرونا به‌شدت پیک اولیه آن باشد؛ چراکه در ماه‌های اخیر تعداد زیادی از مردم با علامت یا بدون علامت مبتلا به کرونا شده‌اند و در ماه‌های آینده نیز این اتفاق با شدتی کمتر تکرار خواهد شد و رفته‌رفته مردم یک ایمنی نسبی در مقابل این ویروس پیدا کنند. اما آنچه در این میان می‌تواند برای ما دردسرساز باشد، اوج‌گیری دوباره کووید-۱۹ در فصل پاییز است. زیرا در این فصل به دلیل کاهش دمای هوا احتمال تکثیر کرونا بیشتر می‌شود و اگر در کنار این مساله مانند سال‌های گذشته همه‌گیری آنفلوآنزای فصلی نیز رخ دهد، این اتفاق قطعا مشکلات حادی را برای نظام سلامت ما ایجاد خواهد کرد؛ چراکه علائم کووید-۱۹ و آنفلوآنزا بسیار شبیه هم هستند و تفکیک بیماران کرونایی از مبتلایان به آنفلوآنزا برای نظام درمانی بسیار هزینه‌بر خواهد بود.

البته با همه این صحبت‌ها پیش‌بینی می‌کنیم موج شیوع ترکیبی آنفلوآنزا و کرونا در فصل پاییز به شدت همه‌گیری کووید-۱۹ در ماه اسفند نباشد و از این لحاظ نباید از موج‌های بعدی کرونا ترسید. با این حال، اگر مردم مسائل بهداشتی را رعایت نکنند و اصناف نیز به پروتکل‌های بهداشتی تعیین‌شده پایبند نباشد، اوج‌گیری دوباره کرونا در ماه‌های آینده دور از انتظار نخواهد بود. بنابراین همچنان معتقدیم تنها راه جلوگیری از موج‌های بعدی کووید-۱۹ آن است که مردم همچنان به ضوابط بهداشتی و اصل فاصله‌گذاری فیزیکی پایبند باشند. دستگاه اجرایی نیز برای این که احتمال بروز پیک‌های بعدی کرونا به‌خصوص اوج‌گیری این بیماری در فصل پاییز کمتر شود، باید تا پایان همه‌گیری این بیماری با احتیاط زیادی نسبت به بازگشایی مراکز مختلف اقدام کند. یعنی دولت باید توجه داشته باشد هنوز برای فکر کردن به گشایش دوباره اماکن عمومی مثل مساجد، مدارس، دانشگاه‌ها و سینماها بسیار زود است. همچنین نهادهای نظارتی نیز باید در ماه‌های آینده با جدیت بیشتری بر رعایت پروتکل‌هایی بهداشت در ادارات، شرکت‌ها و محل‌های کسب‌وکار نظارت کنند. علاوه بر این، دولتمردان باید در ماه‌های آینده همچنان آموزش عمومی برای مقابله با کرونا را با جدیت ادامه دهند و از توزیع مناسب وسایل حفاظتی همچون ماسک و دستکش میان شهروندان نیز غافل نشوند تا شاهد پیک‌های هرچه کوچک‌تری برای شیوع کووید-۱۹ باشیم.

جامعه+

پاییز و ۴ عامل تشدید کرونا

از همین حالا، همه دارند از شیوع بیماری کرونا در پاییز می‌گویند، از این که با موج آنفلوآنزا، مشکلات زیادی در فصل پاییز و زمستان به‌وجود خواهد آمد.

وارونگی کرونایی

وارونگی هوا یکی از المان‌های جدایی‌ناپذیر پاییز است و همین المان در سال‌های گذشته، نقش به‌سزایی در شیوع آنفلوآنزا داشته است. یکی از نقش‌های آلودگی هوا، این است که مشکلات تنفسی را افزایش دهد. هرچند مسعود مردانی، متخصص بیماری‌های عفونی معتقد است، ویروس کرونا، یک ویروس مولتی سیستماتیک است و می‌تواند با بسیاری از علایم، مشکلات زیادی را برای یک بیمار مبتلا ایجاد کند. او البته می‌گوید: وارونگی و آلودگی هوا، علائم و نشانه‌های بیماری کرونا را افزایش می‌دهد.

سیستم آموزشی و شیوع کرونا

بوی ماه مهر است و بازگشایی مدارس و دانشگاه‌ها. به گفته مردانی شیوع بسیاری از بیماری‌ها از مدارس و دانشگاه‌ها شروع می‌شود و دیرتر از هر مکان دیگری هم بیماری در آن‌ها از بین می‌رود؛ بنابراین از نظر او تعطیل بودن دانشگاه‌ها و مدارس می‌تواند ایده خوبی باشد. مردانی می‌گوید: «توجه به زیرساخت‌ها برای استفاده از آموزش از راه دور باید از همین حالا، تقویت شود.»

شیوع آنفلوآنزا یا کرونا؟

شیوع بیماری آنفلوآنزا حالا چند سالی است که جزو اتفاقات هر ساله فصل پاییز و زمستان، شده است. نزدیک بودن علائم آنفلوآنزا و کرونا به‌هم باعث می‌شود شیوع بیماری کرونا در پاییز جدی‌تر به‌نظر بیاید. مردانی می‌گوید: «در فصل پاییز امسال، دایره گسترده‌ای از مردم، افرادی که عضو پیوندی و کسانی که بیماری‌های زمینه‌ای دارند، کودکان، سالمندان و مادران باردار، باید واکسن آنفلوآنزا بزنند.» و این یعنی وزارت بهداشت باید از همین حالا، به فکر تامین واکسن ویروس آنفلوآنزا باشد.

خطر موج دوم در استان‌های سفید

مهرماه که تمام شود، ماه صفر هم به پایان می‌رسد. ماهی که در آن، تجمعات زیادی وجود دارد. از نظر مردانی، اجتماعات یکی از عامل‌های انتقال ویروس‌اند. هرچند که او به نکته مهم دیگری هم اشاره می‌کند و می‌گوید: «شیوع ویروس کرونا در شهرها و استان‌هایی که در آن ابتلا زیاد بوده است، در موج دوم کاهش خواهد داشت.» او توضیح می‌دهد در شهرهایی که به اصطلاح قرمز بودند، شیوع ویروس کمتر خواهد بود، چراکه آنتی‌بادی ویروس در بدن مبتلایان وجود دارد. او معتقد است که اتفاقا در پاییز، باید بیشتر نگران شهرهای با وضعیت سفید که شیوع کمتر داشته‌اند، باشیم.